

Barne- og likestillingsdepartementet

Postboks 8036 DEP
0030 Oslo

Arkivkode:	460 D
Dato:	2/11-09
Saksnr:	2009/02808

StudieeksjonenSaksbehandler: Gro Telhaug
Besøksadr: Remmen, Halden
Telefon: 69 21 52 09
E-post: gro.telhaug@hiof.no
Telefaks:

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/983

Dato: 30.10.2009

Høringsuttalelse - barn som kan være ofre for menneskehandel - adgang til midlertidig plassering uten samtykke på institusjon for beskyttelse og omsorg

Høgskolen i Østfold viser til brev datert 07.07.2009 vedrørende høring om forslag til ny bestemmelse i barnevernloven som åpner for midlertidig plassering av barn uten samtykke på institusjon, i tilfeller der det er fare for utnyttelse av barnet til menneskehandel.

Forslaget har vært vurdert ved avdeling for helse- og sosialfag. Høgskolen har følgende synspunkter:

Vi slutter oss i hovedsak til høringsnotatets forslag om en lovfesting av barnevernets ansvar for å hjelpe en svært utsatt gruppe av barn og unge gjennom å hindre at de blir ofre for menneskehandel. Vi slutter oss også til at det kan være forsvarlig og nødvendig å kunne beskytte barn i slike situasjoner, uavhengig av barnets samtykke. Vi er også enig i at de eksisterende plasseringsgrunnlagene i barnevernloven ikke er egnet for tvungent tilbakehold i institusjon på grunnlag av menneskehandel.

Høgskolen mener samtidig at der er viktig å være varsom med å innføre særlige tvangsgrunnlag i barnevernloven mht å kunne beskytte en forholdsvis marginal gruppe av barn og unge, og hvor vilkårene for bruk av tvang er knyttet til en sannsynlighetsvurdering mht om barnet kan være eller bli offer for en kriminell handling. Tvungent tilbakehold i institusjon i inntil seks mnd med mulighet for omfattende begrensning av barnets kontakt med omverdenen er et inngripende tiltak som stiller strenge krav til en proporsjonalitetsvurdering mht. forholdet mellom mål (beskyttelse) og midler (tvang). Vi har på bakgrunn av dette valgt å gi noen kommentarer til den konkrete utformingen av lovforslaget. Disse behandles i det følgende.

Minste inngreps prinsipp

Som departementet skriver i høringsnotatet side 6 er tvangsbestemmelsen kun ment brukt i tilfeller der det ikke er mulig å oppnå tilfredsstillende beskyttelse og omsorg for barnet "på annen måte". Vi mener dette er et viktig uttrykk for at det minste inngreps prinsipp skal legges til grunn for tiltak etter loven, og mener at dette bør komme tydeligere frem i § 4-29 i form av en formulering tilsvarende § 4-12 annet ledd; "Et slikt vedtak kan ikke treffes dersom barnets behov for beskyttelse kan ivaretas ved hjelpetiltak etter § 4-4". Vi mener at behovet for en slik presisering forsterkes ved at det ikke foreligger et særlig samtykkealternativ for barnet etter § 4-29, slik det gjør i forholdet mellom §§ 4-24 og 4-26.

Todelt beslutningsgrunnlag

Vi oppfatter ordlyden i § 4-29 annet ledd slik at det vil være en nødvendig forutsetning for plassering at politiet finner at det foreligger en nærliggende og alvorlig fare for utnyttelse og at plassering er nødvendig for å beskytte barnet. Det betyr at i de situasjonene hvor det er barnevernet som først får melding om fare for menneskehandel (jf. forslaget til endret § 6-4 om offentlig myndighets opplysningsplikt til barnevernet) vil barnevernet rutinemessig måtte melde saken til politi/påtalemyndighet for å få et grunnlag for vedtak om plassering. Det er mulig at dette er tenkt annerledes i forhold til akuttbestemmelsen i fjerde ledd, se uttalelse side 23 om at det "ikke kan kreves et for omfattende grunnlagsmateriale når det skal fattes akuttvedtak". Men slik annet ledd er utformet ser det ut som om barneverntjenestens leder er avhengig av politiets vurdering for å kunne fatte akuttvedtaket, jf. ordlyden "den som skal treffe vedtaket etter fjerde og femte ledd". Det bør vurderes om annet ledd skal gis en annen ordlyd, slik at akutt hjemmelen i fjerde ledd blir gjort uavhengig av et todelte beslutningsgrunnlag. I akutte saker vil tidsfaktoren ha avgjørende betydning, og det primære vil være å sikre seg barnets person umiddelbart, uavhengig av om det er barnevernet eller politiet som først får kjennskap til saken.

Opplysningsplikt

Dette aktualiseres ytterligere ved at politiet vil ha opplysningsplikt overfor barneverntjenesten i slike saker, jf. forslag til § 6-4. Barnevernet vil ikke ha en tilsvarende opplysningsplikt overfor politiet, og må vurdere sin anledning til utveksling av opplysninger i forhold til barnevernets opplysningsrett (§ 6-7 tredje ledd) og hensynet til barnets beste. Hvis dette er tenkt annerledes bør det etter vår mening formuleres en opplysningsplikt for barnevernet overfor politiet i slike saker, slik det er gjort for opplysninger til sosialtjenesten om gravid rusmiddelmissbruker i § 6-7 tredje ledd.

Feil i henvisninger

Vi oppfatter at ordlyden i femte ledd, siste punktum, er misvisende slik den står. Det må være samlet plassering etter fjerde og femte ledd som ikke kan overstige 6 mnd, forutsatt at leddinndelingen i forslaget er riktig (side 43). Tredje ledd omfatter beskyttelsestiltak og er ikke et plasseringsgrunnlag slik bestemmelsen er utformet. En tilsvarende feilaktig henvisning til § 4-29 tredje ledd finnes i forslaget til endret § 8-4 (side 46).

Samtykke fra politiet

Når det gjelder oppfølging av iverksatt vedtak etter § 4-30, er vi uenig i at opphør av iverksatt plassering skal være avhengig av samtykke fra politiet. Vi mener at dette endrer beslutningsmyndigheten på barnevernets område på en uheldig måte. Det er barneverntjenesten som har myndighet etter § 7-10 til å begjære tiltak overfor fylkesnemnda etter § 4-29, ikke politiet. Det er fylkesnemnda som fatter vedtak etter § 4-29 femte ledd. Det vil derfor være mer i samsvar med den formelle beslutningsmyndigheten at det er fylkesnemndas leder som kan godkjenne opphør av en pågående plassering. Den løsningen som foreslås i § 4-30 medfører at politiet i realiteten får vetorett på barnevernets område. Det anser vi som uheldig.

Vi har ikke innvendinger mot at barneverntjenesten kan la være å iverksette fylkesnemndas vedtak etter § 4-29 sjette ledd dersom politiet samtykker. Vi mener likevel at det også i disse situasjonene bør være slik at en eventuell uenighet mellom barnevern og politi mht. nødvendigheten av å iverksette et vedtak skal bringes inn for fylkesnemndas leder til avgjørelse.

Beskyttelsestiltak

Avslutningsvis har vi noen kommentarer til forslaget om at vedtaket kan omfatte beskyttelsestiltak som kan gjennomføres mot barnets vilje, jf. § 4-29 tredje ledd, jf. § 5-9, jf. forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold på institusjon. Vi mener at ordlyden i tredje ledd kan skape tvil mht om de beskyttelsestiltakene som nevnes i bestemmelsen er

ment å være uttømmende, slik det fremgår av kommentarene at de er ment å være (side 17). Vi mener at det bør gjøres helt klart ut fra ordlyden at det kun er de nevnte tiltak som kan vedtas.

Vi mener for øvrig at det her oppstår et særlig behov for tydelighet fordi det ikke er institusjonen som fatter vedtak om beskyttelsestiltak. Det er m.a.o. ikke opp til institusjonen å vurdere behovet eller nødvendigheten av å iverksette tiltakene, slik det er ved annen bruk av tvang og makt under oppholdet, jf. § 5-9 og forskriften. Dette kan føre til en situasjon hvor den som fatter akuttvedtak tar med samtlige beskyttelsestiltak for å være på den sikre siden, og hvor institusjonen får gjennomføringsplikt uten å ha særlig rom for bruk av skjønn i det enkelte tilfellet. Et vedtak som omfatter beskyttelsestiltak bør derfor være så konkret utformet som mulig, og det må tas hensyn til institusjonens reelle mulighet til å kunne gjennomføre slike tiltak, jf. § 4-30 første ledd. Vi frykter at den ansvarsfordelingen mellom besluttende og utøvende instans som det her legges opp til vil kunne medføre en mer utstrakt og vidtgående bruk av tvang under plassering enn det som er nødvendig i det enkelte tilfellet, og mener at man bør vurdere en ordning som bedre kan ivareta barnets rettssikkerhet mht. dette. Vi anser at det daglige beslutnings- og gjennomføringsansvaret for slike særlige tvangstiltak bør legges så nært barnet som mulig.

Med hilsen

Beth Linde

Beth Linde
studiedirektør

Gro Telhaug
Gro Telhaug
rådgiver